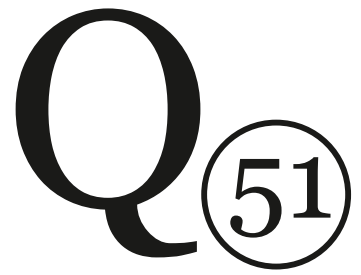

**aprenent amb persones adultes: educació permanent i novació,
ciutadania, democràcia i apoderament de les dones**

Quaderns d'Educació Contínua

**aprenent amb persones adultes: educació permanent i novació, ciutadania,
democràcia i apoderament de les dones**

Editors

Iolanda Corella Llopis
i pep aparicio guadas

Consell de direcció i coordinació

Tere Vila, Encarna Such Cardona, Juanma Sanchis Marqués, M. Nieves Roselló, María José Picher, Carlos Pallarés, Rosa Navarro, Pascual Múrcia Ortiz, Dolors Monferrer Ferrando, Rosa M. González Conca, Goio Fidel Sarmiento, Manuela Fuentes Martínez, Marta Malet Carol, Mila Grau Alepuz, Loles Martínez Cebrián, María Gabarda Riofrío, Francisca Borox López, Isabel Aparicio Guadas

Consell de redacció i assessorament

Antonia de Vita (UNIVR), Dolors Vinyoles (Escola de la Dona-Diputació de Barcelona), Inma Vilatersana, Jordi Vallespir (UIB), Antoni Tort (UVIC), Joan M. Senent (UV), Manuel Rodríguez (UV), José Ignacio Rivas (UMA), Piergiorgio Reggio (UNICATT), Cruz Prado (ULASALLE), Anna Maria Piusi (UNIVR), Agustí Pascual (UV), Isabel Redaño Francés (IPF), Sebas Parra † (UdG), Josep Mª Navarro i Cantero (LFCOOP), Peter Mayo (UM), Vicent Mas (UA), Àngel Marzo

(UB), Manel Martí Puig (UJI), Fernando Marhuenda (UV), Fernando López Palma (UB), Licinio C. Lima (UMINHO), Colin Lankshear (JCU), Michele Knobel † (MSU), Francesc Hernández Dobon (UV), Francisco Gutiérrez † (ULASALLE), Anna Gómez (UVIC), Paula Guimarães (UL), Pep Lluís Grau, Gloria Díaz (UB), Joan Colomer (UdG), José Clovis Azevedo (Centro Universitário Metodista IPA), Rafa Castelló (UV), Isabel Carrillo (UVIC), Marián Aleson Carbonell (UA), Xavier Besalú (UdG), Antonio Benedetto (UV), José Beltrán Llavador (UV), Clara Arbiol González (UV), Vicent Aparicio (UV), Júlia Haba Osa (UV), Marina Aparicio Barberán (IPF), Consol Aguilar (UJI), David Abril (UIB), Loris Viviani (IPF), Mariola Aparicio Cortés (EOI Xàtiva), Mercè Morey (UIB), Diego Morollón (IPF), José R. Belda Medina (UA), Eduardo Carbonero Martínez (epAlv), Magdalena Balle Garcia (CEPA Son Canals, Illes Balears), Maira Tavares Mendes (Universidade Estadual de Santa Cruz, UESC)

Correcció i traducció
Joaquín Martínez Ortiz

Disseny i maquetació
gap

Quaderns d'Educació Contínua ★ 51

Primavera 2024 • 18 €

Quaderns d'Educació Contínua. Nova etapa Redacció, secretaria i administració:

C/. Sant Agustí, 7 • 46800 Xàtiva
tarepa.pv@gmail.com

ISSN: 1575-9016

ISSN: 2605-1796 (digital)

Dipòsit legal: V-5125-2000

Revista indexada en GeoDatos: Indexador de Geografia e Ciências Sociais
<http://www.dge.uem.br>

(Quaderns d'Educació Contínua
no es fa responsable de les opinions
dels col·laboradors de la revista.)

Títol: Aprenent amb persones adultes

Autor: persones anònimes

Tècnica: Pigments sobre roca

Dimensions: ?

Any: ?

IPF: Institut Paulo Freire • UV: Universitat de València • UdG: Universitat de Girona • UVIC: Universitat de Vic • UJI: Universitat Jaume I de Castelló • UA: Universitat d'Alacant • ACEFIR: Associació Catalana per l'Educació, la Formació i la Recerca/Associació Europea d'Educació d'Adults • UB: Universitat de Barcelona • FDC: Desenvolupament Comunitari • UIB: Universitat de les Illes Balears • UM: Universitat de Malta • UMINHO: Universitat del Minyo • UNIVR: Universitat de Verona • ULASALLE: Universidad de La Salle • UNICATT: Universitat Catòlica de Milà • UMA: Universitat de Màlaga • UL: Universitat de Lisboa • JCU: James Cook University • MSU: Montclair State University • LFCOOP: La Fàbrica Cooperativa

Sumari

editorial

carpeta

El feminisme com a eina epistemològica i pedagògica

Inmaculada Verdeguer Aracil i Sandra Obiol-Francés • 7

Repensar l'educació de adults: una forma d'enfortir la democràcia en temps de crisi

Francesco Vittori i Mattia Falser • 20

Decolonitzant l'Educació de Persones Adultes des de l'Aprenentatge Servei basat en l'art

Auxiliadora Sales i Ciges • 36

Els objectius de desenvolupament sostenible i la universitat com a eines de resistència i transformació per a les dones Khmer Krom

Julia Haba Osca • 51

contínua

Perspectives feministes i ecofeministes dels sabers pedagògics per a imaginar la transició eco-social

Antonia De Vita • 63

persones, territoris i experiències

Aprenent amb Alicia Gil Gómez: Gènere, Violència, Poder i Conflictes en les Organitzacions de Dones

Alicia Gil Gómez • 73

Juntes podem més

Begoña de Orte i Ana Vela López • 82

Discursos d'odi a l'aula: context i eines pedagògiques

Sergi Amat Giró • 92

Compartir experiències, aprenentatge a l'una

Mónica Sales Giner • 101

Bones pràctiques d'inclusió social i orientació laboral en educació de persones adultes. Aprendre a normalitzar la dis-capacitat intel·lectual

Teresa Begoña Cuenda Gómez i Rosario Bosch Rodríguez • 108

investigació

TAREPA-PV: el taller de renovació de l'educació de persones adultes al país valencià: una conversa sobre +40 anys de renovació pedagògica, la nostra perspectiva

Pascual Murcia, Dolors Monferrer, Paqui Borox • 115

arxiu

dialogica

La importància de la formació permanent quan aquesta està arrelada als contextos socials, culturals, i polítics i a la vida quotidiana

Dolors Monferrer Ferrando • 129

fotografia Acte de lliurament L'ESQUEIX a Sebas Parra • 136

llibres

Gènere, literatura infantil i juvenil i formació d'identitats. Consol Aguilar Ródenas

Irene Soler i Cremades • 139

Com participar

Quaderns d'Educació Contínua?

Les pàgines de la nostra revista estan obertes a tot tipus de col·laboracions relacionades amb l'Educació i la Formació de les Persones Adultes. El nostre interès és oferir la publicació a tots aquells que desitgen col·laborar en ella exposant els seus coneixements, les seues reflexions i experiències analitzades. Així com també a les persones i institucions que desitgen difondre a través dels Quaderns d'Educació Contínua les seues iniciatives i activitats dins d'aquest àmbit.

Les col·laboracions han de requerir les següents condicions bàsiques:

- L'extensió dels treballs serà de 10 pàgines en format DIN A-4, a doble espai, amb un títol que sintetitze el seu contingut. És convenient d'intercalar apartats que divideixquen i ordenen les diferents parts de l'exposició.
- S'enviarà dues còpies del treball acompanyades d'una versió d'aquest en suport informàtic, preferentment en Winword. S'aconsella, si el tema ho permet, incloure gràfics, quadres sinòptics, etc., que il·lustren i completen el contingut del text.
- Com és natural la revista podrà realitzar una «correcció d'estil» sobre el text original, que en cap dels casos alterarà els conceptes ni l'enfocament adoptats per l'autor.
- Notícies i dades per a ser incloses en les pàgines informatives de la revista, sobre congressos, jornades, convenis, acords, programes, plans, iniciatives, projectes; cursos, conferències, debats, premis i cursos; publicacions de llibres, revistes, manuals, etc.
- Ha d'incloure sempre la font responsable i les notes de referència on el lector pugui requerir major informació.

Juntes podem més

Begoña de Orte (Associació epAlv) i Ana Vela López (Associació d'AEP del CEPA Vista Alegre)

Traducció: pep aparicio guadas

Aquest article l'hem realitzat de manera conjunta entre dues dones que participem en dues associacions diferents, però amb moments de trobada i col·laboració, ja que entenem d'una manera similar l'educació i la formació de les persones adultes al llarg de la seva vida.

Podeu llegir algunes de les activitats que fem i sobretot l'esperit de col·laboració i intercanvi que hi ha; l'associació Educació de Persones Adultes i Aprenentatge al llarg de la Vida, epAlv, i l'associació d'alumnat, exalumnat i professorat del CEPA de Vista Alegre.

Jacques Delors, president de la Comissió Europea des del 1985 al 1995, que va formar part de la Comissió Internacional sobre l'Educació per al Segle XXI i mort el desembre del 2023, va publicar el famós assaig «Els quatre pilars de l'educació», que ha estat la base de programes com l'Erasmus i continua sent molt actual, ja que planteja un canvi pedagògic per al desenvolupament de les competències clau i de les activitats que es dediquen a l'aprenentatge al llarg de la vida.

Anem a prendre aquest document de referència per a aquest article.

L'educació s'ha d'estructurar al voltant de quatre aprenentatges fonamentals que en el transcurs de la vida seran per a cada persona, en certa manera, els pilars del coneixement: aprendre a conèixer, és a dir, adquirir els instruments de la comprensió; aprendre a fer, per poder influir sobre el propi entorn; aprendre a viure plegats, per participar i cooperar amb els altres en totes les activitats humanes; finalment, aprendre a ser, un procés fonamental que recull elements dels tres anteriors. (Delors, J.¹)

Partim de plantejar la relació juntament amb la necessitat aprendre a desenvolupar actuacions conjuntes entre diferents col·lectius per desenvolupar els pilars que marca Delors i que hauria d'estar en l'esperit i el dia a dia de les entitats que vulguin desenvolupar educació d'adults i aprenentatge al llarg de la vida.

Som dues entitats epAlv i AEP Vista Alegre d'estructures diferents, ja que una s'ha format des de l'interès de professionals de l'Educació de Persones Adultes EA i l'altra sent una proposta de l'alumnat i els veïns d'un barri madrileny i d'un CEPA. Totes dues tenen en comú el seu interès pel desenvolupament de la formació al llarg de la vida en les diferents facetes.

Aprendre a conèixer és dominar els instruments del saber. D'una banda, per descobrir i comprendre el món que ens envolta i al que pertanyem; de l'altra, per adquirir el plaer pel coneixement. (Delors, J.²)

¹ DELORS, J. (1996.): "Els quatre pilars de l'educació" en: *L'educació encierra un tesoro. Informe a la UNESCO de la Comissió internacional sobre l'educació per al segle XXI*, Madrid, Espanya: Santillana/UNESCO. pp. 91-103.

² DELORS, J. (1996.): "Els quatre pilars de l'educació" en: *L'educació encierra un tesoro. Informe a la UNESCO de la Comissió internacional sobre l'educació per al segle XXI*, Madrid, Espanya: Santillana/UNESCO. pp. 91-103.

Un dels nostres fins és: contribuir a exercir una ciutadania responsable i participar en la vida social i cívica de manera individual i col·lectiva, el compromís actiu amb la sostenibilitat i donar suport al desenvolupament cap a una ciutadania mundial. Inclou l'adopció conscient dels valors propis d'una cultura democràtica funda-

da en el respecte als drets humans, la reflexió crítica sobre els problemes ètics del nostre temps i el desenvolupament d'un estil de vida en el marc dels Objectius de Desenvolupament Sostenible plantejats a l'Agenda 2030”.

L'eix fonamental de les dues entitats és la participació de tots i totes, estar a prop de la realitat social, dels temes d'actualitat i en aquells que hi estiguen interessats els diferents grups, dins d'un aprenentatge informal i no formal.

Multitud d'informacions supèrflues que passen sense deixar empremta. Ara, amb les noves tecnologies i les xarxes socials aquesta situació ha crescut exponencialment. L'antídot a la superficialitat consisteix a exercitar l'atenció, la memòria i el pensament. (Delors, J.³)

Cada entitat funcionem de manera independent, però fem activitats conjuntes i intercanvi de les nostres experiències, professionals, personals i grupals.

Associació d'Educació de Persones Adultes i Aprenentatge al llarg de la Vida, (epAlv)

L'associació epAlv, des de 2018 realitza activitats dirigides a persones interessades en l'aprenentatge formal, però hem anat evolucionant i variant el seu perfil d'activitats. Comencem sent, la majoritària, professors o ex professors d'Educació de Persones Adults i actualment ja hi ha persones que no han realitzat activitat directa en la docència i des d'algun dels tallers, s'han anat incorporant i proposant activitats, que ja són a marxa, com un grup de memòria democràtica.

Comencem a tenir contactes i intercanvis amb altres entitats des del principi del nostre funcionament. El començament va ser amb xerrades en línia, obertes a totes les entitats o persones interessades. De forma presencial, en els dos darrers anys, s'ha concretat amb la col·laboració i els intercanvis, així com tallers amb l'Associació de Carabanchel i l'Associació de Veïns Palomeras Bajas.

³ DELORS, J. (1996.): “Els quatre pilars de l'educació” en: *L'educació encierra un tesoro. Informe a la UNESCO de la Comissió internacional sobre l'educació per al segle XXI*, Madrid, Espanya: Santillana/UNESCO. pp. 91-103.

Som una associació d'àmbit estatal els fins del qual estan molt enquadrats dins l'aprenentatge al llarg de la vida, de forma oberta amb interessos en el desenvolupament de competències en les persones adultes.

Actualment te quatre camps d'actuació:

- Tallers presencials: Cinema i literatura, Història, Conèixer Madrid entre tots i Recorreguts per Madrid
- Xerrades-exposicions de divulgació científiques
- Xerrades-Debats sobre aspectes educatius de l'aprenentatge al llarg de la vida adulta; de forma presencial i online
- Activitats diverses tant com a participant com a organitzador en temes relacionats amb l'actualitat (xerrades, teatres, pel·lícules...)

El perfil dels participants és de persones més grans de 50 anys, la majoria dones, totes les persones amb interessos culturals. Hi ha una gran diferència de formació entre ells. Algunes de les persones no han pogut tenir una formació formal àmplia a causa dels seus horaris laborals o situacions personals.

Des d'aquí ens centrarem en activitats de col·laboració i implicació de les dues associacions i alguna altra entitat.

Els tallers sobre Madrid, “*Conèixer Madrid entre tots i totes*”, que es desenvolupen al Districte de Carabanchel i “*Recorreguts per Madrid*” a Vallecas. A cada taller, es va realitzar una enquesta, on assenyalen les seues preferències i en base a elles elaborem un calendari propi.

Vam començar la col·laboració i la coordinació entre els dos grups a partir de les jornades de “*Vallecas carrer del llibre*” el 2023. Vam proposar participar per fer relats breus, on cada persona, en base a uns criteris, feia el seu. Després els ajuntaríem i faríem un recorregut pels llocs anomenats.

A cada relat, havia d'aparèixer un mitjà de transport i es desenvolupava a Vallecas o de camí allà. Després es van anar relacionant amb carrers de Vallecas i es va planificar un recorregut a peu per Vallecas.

Es tenia previst fer el recorregut l'abril del 2023, però el mal temps ho va impedir i el vam posposar al setembre.

Vam fer el recorregut llegint els relats que corresponien a cada carrer o plaça per on passàvem i llegit per les persones que el van elaborar. Es va començar a l'Associació de Veïns i vam acabar al Turó del *Tío Pio*.

Cada persona va rebre el quadernet amb tots els relats i el recorregut.

Ressaltaria, que el taller de Vallecas, s'inclou dins del Programa Contra la Soledat, que es planteja des de l'Associació de Veïns de *Palomeras Bajas* i el col·lectiu Som Tribu i al qual ens incorporem tenint participants que venien d'un entorn de solitud no desitjada.

Tant a l'any 2022 com al 2023 a proposta d'epAlv, des de Vista Alegre han realitzat uns recorreguts per la Finca de Vista Alegre (el recinte històric on està ubicat el centre) de forma coordinada i oberta als participants de Vallecás, uns intercanvis molt enriquidors.

Així mateix hem organitzat una xerrada de divulgació científica sobre “*Els medicaments*” i una exposició de fotografia científica cedida per l'Associació Nacional d'estudiants i investigadors Segle XXI, a Vista Alegre, amb la col·laboració del taller de “*Conèixer Madrid entre tots i totes*”, amb el centre educatiu CEPA de Vista Alegre i organitzada per epAlv. Es van elaborar unes fitxes per a l'exposició, que van poder fer les persones que la van visitar.

Aprendre a fer vol dir adquirir competències bàsiques... una sèrie de competències per saber comportar-se socialment, comunicar-se adequadament, treballar en equip, solucionar conflictes, tenir iniciativa o assumir riscos. (Delors, J.⁴)

En l'aspecte col·laboratiu i d'implicació, els fulletons informatius dels recorreguts o visites que es van fer, des del gener del 2023, es feien partint dels treballs de recollida d'informació dels participants, sobre cadascun dels temes tractats; l'arquitecte Antonio Palacios, Benito Pérez Galdós, les dones sense barret, Orígens de Madrid, Los Austrias i el canvi de la ciutat...

Vam començar setembre de 2023 amb un recorregut per Alcalá de Henares, amb preparacions prèvies pels dos tallers, on cada persona va seleccionar un dels edificis i va preparar una petita fitxa que després els participants van fer servir per fer una petita explicació. Tant el recorregut com l'organització es van fer de manera enterament col·laborativa, d'intercanvis entre els membres, de manera que tots dos grups van acordar fer-ne d'altres, en el futur. Els membres dels dos grups van anar explicant els diferents llocs que visitàvem, recolzant-se persones que eren de diferents grups i aquest col·laborar i cooperació es va anar fent més visible durant l'hora del dinar ja que cada petit grup va anar a diferents llocs i van menjar juntes, persones que venien del grup de Vallecás, amb altres de Vista Alegre i que, en la majoria dels casos, no s'havien conegut abans.

⁴ DELORS, J. (1996.): “Els quatre pilars de l'educació” en: *L'educació encierra un tresor. Informe a la UNESCO de la Comissió internacional sobre l'educació per al segle XXI*, Madrid, Espanya: Santillana/UNESCO. pp. 91-103.

⁵ DELORS, J. (1996.): “Els quatre pilars de l’educació” en: *L’educació encierra un tresor. Informe a la UNESCO de la Comissió internacional sobre l’educació per al segle XXI*, Madrid, Espanya: Santillana/UNESCO. pp. 91-103.

⁶ DELORS, J. (1996.): “Els quatre pilars de l’educació” en: *L’educació encierra un tresor. Informe a la UNESCO de la Comissió internacional sobre l’educació per al segle XXI*, Madrid, Espanya: Santillana/UNESCO. pp. 91-103.

L’últim trimestre del 2023, s’ha treballat sobre coneixement de la Història de cadascun dels seus districtes Vallecas i Carabanchel i després, al novembre i gener s’han realitzat diverses sortides conjuntes, dues organitzades i explicades des de participants del Taller de Vista Alegre “*Conèixer Madrid entre tots i totes*”, una sobre Carabanchel prop del riu Manzanares i una altra sobre la zona residencial el modernisme del segle XIX i XX. A Vallecas es va fer el recorregut d’Art Decó i la ceràmica. Els diferents llocs i edificis van ser explicats pels participants, prèviament s’havia treballat a l’aula i en grups.

L’individu adquireix una consciència crítica i un pensament autònom, alhora que cultiva la ment, el cos, el sentit estètic, etc. Això implica aprendre a ser. (Delors, J.⁵)

Al desembre de 2023 hem fet visites a llocs que havien quedat pendents de les propostes que havien realitzat conjuntes pels dos tallers, completant l’any amb dues sortides obertes a tots els grups. Al gener de 2024 coordinada pel taller de Literatura, Cinema i Escriptura (epAlv) i la participació del taller de lectura Café amb llibres (associació de Vista Alegre) i l’Associació Avançant de Múrcia (CEA Infante Traperos d’Emaús, de Múrcia), es ha realitzat una activitat conjunta sobre el llibre “*Somnien els andròides amb ovelles mecàniques*” de Philip K. Dick, i la seua adaptació cinematogràfica “*Blade Runner*”, dirigida per Ridley Scott. Es va fer servir la connexió ‘en línia’ per internet, així es va obrir a altres persones interessades. Va ser una sessió molt interessant d’intercanvi d’idees i visions, “d’aprendre a ser”

Comprendre i respectar la manera com les idees, les opinions, els sentiments i les emocions s’expressen i es comuniquen de manera creativa en diferents cultures i per mitjà d’una àmplia gamma de manifestacions artístiques i culturals. Implica també un compromís amb la comprensió, el desenvolupament i l’expressió de les idees pròpies i del sentit del lloc que s’ocupa o del paper que s’exerceix a la societat. (Delors, J.⁶)

Una altra de les activitats d’obertura a l’entorn i col·laboració ha estat amb la participació d’una persona de Moviments de Renovació Pedagògica. Vam anar a veure la pel·lícula “*El mestre que va prometre el mar*”, al desembre. Des d’aquell moment, ja es parlà que se’n podia treballar més, i hem seguit, dos mesos després, amb una xerrada sobre el llibre, a la llibreria Muga, lloc on es desenvolupa el Taller de Literatura, Cinema i Escriptura de Vallecas.

Cada taller de l’associació epAlv es desenvolupa en una seu diferent. Comptem amb la col·laboració de llibreries, associacions veïnals, centres culturals, associacions culturals...

L’associació d’Alumnat, Ex-alumnat i Professorat del CEPA Vista Alegre està al districte de Carabanchel de Madrid on es troba ubicada des de 1981 el

Centre d'Educació de Persones Adultes de Vista Alegre de Madrid (CEPA). És una comunitat educativa que comparteix un projecte on prima la diversitat, no només per les desenes de països que constitueixen el seu alumnat, sinó per la seua amplitud d'edats en general des dels 18 anys (encara que aquest any hi ha joves de 16) i sense límit d'edat, perquè els desitjos d'aprendre alumnes com Pura no s'acaben amb els seus prop de 90 anys. Diversitat que inclou també la inclusivitat, en acollir alumnat de tota mena de característiques, gràcies a l'oferta educativa de Tallers Operatius per a persones amb disfuncionalitat.

Fa uns anys, l'Antonio, un d'aquells alumnes que estudiava l'ES al CEPA, ja adult, va plantejar a la direcció del centre el seu desig de compartir els seus coneixements i experiències amb altres companys i companyes i, després de diverses consultes i amb el suport de la direcció del CEPA, va fer els passos perquè juntament amb altres alumnes, com José Manuel, iniciés el març de 2019 l'Associació d'alumnat, antics alumnes i professorat del Centre d'educació de persones Adultes Vista Alegre, als seus inicis limitada a persones vinculades pels seus estudis, o per ser professorat, al CEPA, i sense cap mena de quotes per facilitar que les qüestions econòmiques no fossin una causa per limitar la participació.

Els objectius de l'Associació eren i són clars:

- Col·laborar en la tasca educativa del CEPA Vista Alegre i en les activitats extraescolars i complementàries.
- Promoure la participació de l'alumnat als òrgans col·lectius del CEPA.
- Realitzar activitats culturals, esportives i de foment de l'acció cooperativa i del treball en equip.

Fruit d'aquest entusiasme d'Antonio i José Manuel i els seus companys i companyes, el curs següent es van iniciar activitats de Dibuix i Pintura, que encara segueix impartint Antonio, Fotografia, Teatre, Ràdio, Conferències i visites per Carabanchel (José Manuel), i al curs següent Cant, Ball, Manualitats, Tertúlia literària, Art... fins que el Covid va frenar tot tipus d'activitats col·lectives.

Amb la tornada a la vida normal, a la participació col·lectiva, la Junta directiva de l'associació, de la qual forme part des del maig del 2022, vam decidir enriquir el projecte i obrir l'Associació a les veïnes i veïns del barri, cosa que ha permès que moltes més persones s'acosten al CEPA, promoguen activitats i participen no només de les activitats dinamitzades pels i les voluntàries de l'Associació, entre les quals hi ha també professors o antics professors del centre, sinó que també es matriculen en altres activitats impartides pel CEPA, com Anglès, Capacitació digital o Informàtica. I inversament, alumnes de formació reglada del Centre, es converteixen alhora en professors de nous tallers com Manualitats, Voleibol, Teixint en companyia, Francès, Meditació i Mindfulness... amb un intercanvi de sabers que ens enriqueix mútuament.

Les activitats que realitzem són en general grupals, però també de vegades hem ajudat a alumnes individualment amb “classes de reforç” per recolzar-los en la consecució de millors resultats en algunes matèries de la seua formació reglada.

Els tallers que fem van variant amb el temps, ja que les circumstàncies personals i la disponibilitat del “professorat” també varia. Com hem dit, al nostre CEPA hi ha moltes nacionalitats i per això també de vegades la nostra gent torna al seu país d'origen o canvia de ciutat o barri, i els resulta difícil continuar compartint el seu temps lliure. Aquesta mateixa diversitat es trasllada a l'Associació, encara que les persones més grans, generalment jubilades, són les que participen més en les activitats setmanals. El seu estrat sociocultural és, com la nostra societat, molt divers amb formació des d'estudis primaris fins a universitaris, però totes amb vocació de participar i socialitzar al voltant del CEPA. També participem i col·laborem amb altres plataformes culturals i reivindicatives de la riquesa del districte, com les Plataformes Carabanchel Història i Patrimoni, Salvem Eugenia de Montijo i organitzem conferències relacionades amb problemàtiques existents al nostre barri.

Actualment els tallers que oferim són els següents: Cafè amb llibres; Conèixer Madrid entre tots i totes; Club de Rummikub; Conferències variades; Dibuix i Pintura; EmocionArt; Excursions; Francès; Manualitats, punt i ganxet; Passejades per Carabanchel; Taller de Filosofia; Vida Quotidiana i Drets dels Consumidors.

Des del curs passat, hem fet un pas més en la col·laboració entre persones, experiències i sabers, en entrar en relació amb altres associacions implicades en l'educació d'adults, gràcies a persones com Miguel Ángel o Begoña, professors jubilats de l'educació pública, però no de l'ensenyament, i integrants de l'Associació d'Educació de Persones Adultes-Aprenentatge a Llarg de la Vida (epAlv), cosa que ha permès que les nostres activitats s'enriqueixen gràcies a experiències com la sessió conjunta dels grups de literatura del CEA Infant i Drapaires Emaús de Múrcia, el Taller de Literatura i Cinema d'epAlv i el de la nostra Associació del CEPA de Vista Alegre, del 26 de gener passat.

Previ a això hem tingut l'oportunitat de conèixer-nos una mica més ja que Begoña dinamitza el Taller Conèixer Madrid entre tots i totes a la nostra Associació i també amb un altre grup a Vallecas, amb qui hem fet diversos recorreguts, excursions i activitats conjuntes. Els tallers esmentats es fan al marge de l'horari del CEPA i, aquest curs, excepte un, es fan a la tarda.

Un exemple d'actuació: Educació en drets, una educació al llarg de la vida.

M'estendré una mica sobre l'últim dels tallers esmentats, Vida Quotidiana i Drets dels Consumidors, que és el que he estat realitzant des de l'abril de 2022 i que aquest curs consisteix en almenys una sessió mensual en horaris de matí i tarda perquè hi puguem assistir persones que acudeixen al centre en diferents horaris. Aquest taller s'ha considerat d'interès dins de les activitats curriculars del centre, per la qual cosa hi assisteixen a més de persones de l'Associació (no matriculades en educació reglada) grups d'alumnes amb el professorat, ja que els seus continguts es poden emmarcar en moltes de les matèries impartides pel professorat.

Moltes persones, de totes les edats, nivells de formació i fins i tot amb varietat de perfils econòmics, es troben impotents i indefenses davant de les múltiples situacions del dia a dia d'aquesta societat de consum en què aprecien que les coses, els serveis, no funcionen com haurien de fer o, pitjor encara, ni tan sols estan sent conscients que els seus drets estan sent vulnerats. Només senten que sempre són elles les perdedores. Això s'accentua en situacions com tenir un origen nacional diferent i per això conèixer, encara menys, les normatives o institucions vinculades a aquests temes.

Quin valor té l'educació sobre els drets com a consumidora o consumidor dins l'educació d'adults?

Em plantejo aquesta pregunta després de ser convidada a escriure part d'aquest article enquadrat en educació no formal. La meua vida professional, com a docent,

ja que he tingut altres àmbits d'actuació laboral, s'ha dirigit fonamentalment des de mitjans dels anys 80 fins a finals del 2019 a realitzar tasques de divulgació, formació i conscienciació sobre temes relacionats amb el consum i els drets de les persones consumidores i com proporcionar eines perquè consumidores i consumidors de qualsevol edat poguessen manejar millor en aquesta societat cada vegada més complexa i consumista, coneguessin els seus drets i amb aquest coneixement poguessin fer eleccions més sostenibles i alhora satisfactòries per als seus interessos i per el bé comú, que serien més fàcils d'assolir, en qualsevol cas, mitjançant la implicació i la participació en organitzacions col·lectives i associacions de consumidors.

Després de la meua jubilació, des del 2021, segueixo vinculada a la formació a través de la realització de tallers similars als de la meua vida professional en altres àmbits i al CEPA. Servisquen aquestes línies de reflexió del valor que puga tenir aquesta experiència com a font d'informació-formació per a adults.

En aquest tipus de formació, en part, s'aplicarien els quatre criteris propiciats per Delors el 1996 a l'Informe a la UNESCO de la Comissió internacional sobre l'educació per al segle XXI, i que s'han indicat a la primera part de l'article:

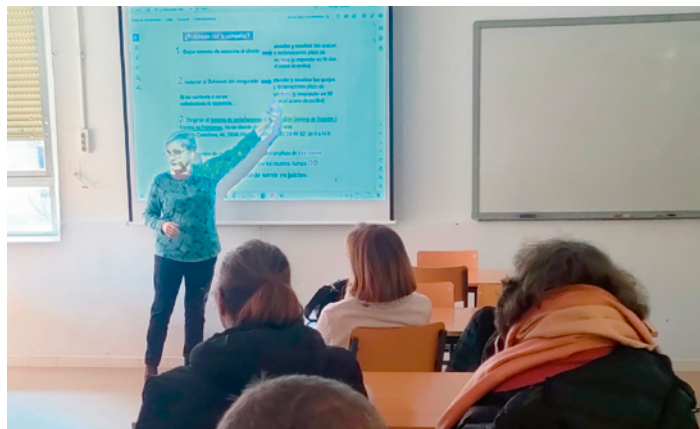
El procés educatiu es podria considerar dins del “**aprendre a fer**” de Delors, ja que estaven adquirint noves competències per a la seva vida personal i, en la mesura que els coneixements i la manera de donar-los es pretén que siga participativa, es podria contemplar que abastava fins i tot els quatre àmbits i, sobretot, això és així perquè una fase important és explicar la necessitat de la participació ciutadana per millorar les condicions per a tothom. “**La unió fa la força**”.

De forma col·laborativa, mantenim un grup de missatges on compartim les notícies i informacions dels diversos temes que hem anat tractant en sessions anteriors. Per seleccionar els temes a treballar, vaig elaborar una enquesta per conèixer quins són els temes següents que desitgen que tractem. Com reclamar, els drets de les i els consumidors davant dels serveis bancaris, les assegurances, les noves tecnologies, el rebut de la llum, els viatges, la publicitat, l'etiquetatge d'aliments, el consum sostenible... són alguns dels temes més demandats.

La sensibilització sobre la protecció del medi ambient, tan íntimament lligat al model de consum desenfrenat que ens hem donat, també està en les meues preocupacions i, per tant, als meus tallers. A En treballar el novembre de 2022 **la Publicitat i els Drets dels Consumidors**, ens va donar l'oportunitat de parlar sobre el *Black Friday* i la seua bogeria consumista i també de l'existència del **Dia Internacional sense compres** en aquesta mateixa data. Vinculat a això vam fer al CEPA un **Mercat de bescanvi**, que es va transformar finalment en un **Mercat sense diners**, en què per cada cosa que porta una persona donem un val amb què es poden portar un altre objecte portat per una altra persona, sense tenir en compte el preu que puga tenir, amb un gran èxit de participació i que es repeteix des de llavors 3 cops per curs.

Al novembre (al voltant del *Black Friday*), 15 de març (Dia internacional de Drets del Consumidor) i al juny, al final del curs.

Als tallers parlem de les coses que ens succeeixen, que em succeeixen, de les nostres experiències... i els mostro, gràcies a aquesta eina que tenim gairebé totes les persones a les nostres

butxaques, **la importància de la informació**, per poder prendre decisions menys frustrants en les temàtiques relacionades amb el consum, que és un àmbit d'amplísim espectre que ho abraça gairebé tot.

Però també els mostro que és important **l'acció**. Els intento estimular perquè posen reclamacions, que **“el no ja en tenen”**. Si no saben sols, que ho poden fer amb l'ajuda de les OMIC o les associacions de consumidors, ja que l'existència de reclamacions fa que també vagen canviant les coses en molts sectors i **“la unió fa la força”** i **“junt es poden més”** i per això és important la participació col·lectiva.

Durant la meua vida professional he percebut com la gent, en general, pensa que **“reclamar és perdre el temps”**, percepció que només molt a poc a poc va canviant, per això els mostro exemples amb resultats positius de les nombroses ocasions en què altres persones, o jo mateixa, hem exercit els nostres drets com a consumidors, perquè veguen que fer reclamacions no és perdre el temps i m'alegra quan em comenten com han aprofitat els coneixements, les experiències, sobre allò que hem anat treballant.

Com s'aprèn a ésser? Recolzant la revaloració de l'art, de la poesia, de la cultura oral per fomentar la creativitat i la imaginació. (Delors, J.⁷)

Com s'aprèn a viure plegats? Fomentant els coneixements dels altres, de les seues cultures i la seua espiritualitat. Això sí, creat un context comú d'igualtat, amb objectius i projectes conjunt. (Delors, J.⁸)

L'educació segueix sent fonamental també en aquest àmbit de la societat de consum en què cada dia canvien les coses, la normativa, la tecnologia... i sense ella, sense aquesta **educació al llarg de la vida**, som, i serem, éssers indefensos.

⁷ DELORS, J. (1996.): “Els quatre pilars de l'educació” en: *L'educació encierra un tesoro. Informe a la UNESCO de la Comissió internacional sobre l'educació per al segle XXI*, Madrid, Espanya: Santillana/UNESCO. pp. 91-103.

⁸ DELORS, J. (1996.): “Els quatre pilars de l'educació” en: *L'educació encierra un tesoro. Informe a la UNESCO de la Comissió internacional sobre l'educació per al segle XXI*, Madrid, Espanya: Santillana/UNESCO. pp. 91-103.

INSTITUTO
Paulo Freire

Associació de Persones
Adultes Participants
CPFFPAFRANCESSBOSCHIMORATA

TAREPA - PV

Taller per a l'Acció Renovadora
de l'Educació Permanent d'Adults

L'ULLAL Edicions

AJUNTAMENT DE
LA POBLA DE FARNALS

Assumiràs la veu d'un poble,
i serà la veu del teu poble,
i seràs, per a sempre, poble,
i patiràs, i esperaràs,

(...)

Allò que val és la consciència
de no ser res si no s'és poble.
I tu, greument, has escollit.
Després del teu silenci estricta,
camines decididament.

Cent d'Estellés
1924-2024